

ПОСТТОТАЛІТАРНИЙ І ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР
СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ЧИ ВІДБУЛИСЯ ЗМІНИ ПІСЛЯ
ЄВРОМАЙДАНУ?

Мета статті полягає в тому, аби з'ясувати ключові засади та характеристики сучасного українського суспільства як постколоніального, постгеноцидного та посттоталітарного. Проаналізовано, які зміни відбулися у суспільній свідомості українців у період Євромайдану, розглянуто перспективи подолання рудиментів «совкового» світогляду.

Зроблено висновок про те, що досьгодні ментальне обличчя значної частини української нації визначають великою мірою найбільш характерні риси постколоніального спадку: загальна безвідповідальність, байдужа бездумність, катастрофічний брак самоповаги, брутальна зневага до будь-яких проявів інакшості, патерналізм, моральний релятивізм, ментальна амбівалентність, вульгарність, хамство, цинічне пристосуванство, прагнення вижити будь-якою ціною, низька самооцінка. Автор стверджує, що здатність влади до змін значною мірою залежатиме від того, чи здатні змінюватися рядові українці.

Ключові слова: Україна, постколоніальний стан, соціокультурна ситуація, геноцидне минуле, пострадянська система, Євромайдан.

Справжньої Революції Гідності так і не відбулося – сьогодні це вже очевидно і суспільству, і владі, й опозиції, які ціною життів героїв Небесної Сотні просто помінялися місцями (здається, тільки тимчасово). Ніхто з політиків учорашньої опозиції, схоже, не збирається (і не збирався!) ламати систему корупції і тотальної зневаги до «маленьких українців». Корупціонерів та вбивць майданівців перетасовують по областях та районах з посади на посаду, беруть на службу до нових «господарів життя», очікуючи від них лояльності й самовідданої покори. Схоже, що чиновники – опора режиму Януковича – отримали негласний дозвіл на подальше розграбування країни і збиткування над «простолюдом» – тими, хто ще місяць тому був упевнений, що «ми їх скинули». Стає щоразу більш очевидним, що система, яка утвердилася в Україні в середині 2000-х років і функціонує досі, практично без змін, – відверто тупикова, абсолютно недієздатна в якості основи державного ладу й осердя суспільної рівноваги. Цю модель можна означити як клептократично-корупційний тоталітаризм. Всі сфери соціального життя здатні функціонувати суто при наявності «корупційної складової». В структурі управління державою є лише два різновиди корупційних злочинів: 1) не красти й не ділитися; 2) красти, але не ділитися.

Ще зовсім нещодавно здавалося, що українці нарешті «встали з колін», вбили в собі рабів, безповоротно змінилися, воскресивши давно похований дух свободи, – втім ця ілюзія тривала зовсім недовго. Тільки-но активісти Євромайдану послабили контроль над «новою-старою владою-опозицією», одразу актуальним постало питання: «Чи не матимемо на чолі держави чергового януковича з прізвиськом чергового турчинова?» (за словами Ю. Макарова). Чому склалося саме так? – Відповідь на це запитання і є, по-суті, **метою цієї статті**.

Послуговуючись словами Ю. Шевельова, можна сказати, що маємо сьогодні в Україні, як і 22 роки тому, і 70, «чужу державу і чужу культуру» (котрі зміцнили й укріпили всі «три українські лиха-гріхи»). Варто в цьому контексті навести й думку Д. Яневського: «Українська держава сьогодні – це бандити, викачка ресурсів, окупація. Це рейхскомісаріат «Україна», в якому замість Коха в Рівному сидить інший Кох у Києві... Українська держава сьогодні – це згнила УРСР, на яку навішали синьо-жовті прапори і тризуби. З цією державою нічого зробити неможна» [12, с. 30]. Доречно також згадати близьку до зазначеної тези іншого авторитетного інтелектуала, І. Лосєва, про те, що незалежність у 1991 році проголосила не Україна, а УРСР, і ця форма державності значною мірою зберігається дотепер (тобто, радянська республіка «почала поглинати» Українську суверенну державу, замість того, аби бути скасованою і

відкинутою на «смітник історії») [2, с. 13].

Певнений, що багато хто солідарний зі словами Т. Прохаська: «... Я не маю багато чого з того, що українським називається. А саме українського президента, українського уряду, української державності, українського телебачення, української армії, міліції і т. ін.» Пояснюючи своє небажання брати участь у «так званій розбудові так званої української держави», відомий письменник і культуролог скрушно констатує: «Заради психічного здоров'я волів би, щоб країна й держава, де я живу, називалася якось інакше, чесніше, точніше. Не Росія, звичайно, бо це ніяка не Росія, але й не Україна. Потрібна якась штучна назва, щось таке, як, скажімо, Югославія. Не осляча, не кінська, навіть не мулівська» [7].

В сучасній Україні проблематикою постгеноцидного і постколоніального спадку займаються, здебільшого, широко ерудовані інтелектуали, котрі сповідують міждисциплінарний підхід (на межі історії, культурології, літературознавства, психоаналізу, політології, соціології) – подібна дослідницька стратегія видається нам найбільш продуктивною в руслі вищезначеної тематики. Мова йде, насамперед, про роботи М. Рябчука, І. Лосєва, М. Стріхи, Б. Буткевича, Я. Грицака, А. Золотарьова, Ю. Макарова, Є. Головахи, В. Артюха, Р. Кабачія, Г. Грабовича, С. Грабовського, Т. Гундорової, О. Кісь, М. Мінакова. Втім, комплексного дослідження поки не створено, попри величезну актуальність і значний громадський інтерес до проблеми.

На відміну від прибалтійських республік, а також країн Центрально-Східної Європи, котрі звільнившись від російсько-совєцької окупації, провели люстрацію, визнали факт цієї окупації, належним чином вшанували борців за волю і державність, дали можливість новим елітам прийти до влади, – в Україні нічого подібного досі не зроблено. На нашу думку, найбільш точно сучасну українську ситуацію описує Андрій Золотарьов, коли стверджує: влада опинилася в руках «бидлоеліти» – якщо її не замінити, вона «з'їсть кожного» (до вказаної категорії вчений зараховує представників як влади, так і опозиції, котрі не прагнуть системних змін, а лише змагаються за можливість експлуатувати населення – «біомасу») [11, с. 38]. Найстрашніше, що зробили В. Ющенко та Ю. Тимошенко у 2006–2009 рр., – показали, що в країні між собою завжди борються «негідники з мерзотниками», адекватної альтернативи немає і бути не може [11, с. 36]. За нашим глибоким переконанням, подібна надзвичайно низька якість т. зв. «політичної еліти» в сучасній Україні – прямий і безпосередній (а, можливо, й головний!) наслідок нашого колоніального минулого, результат перманентного виснаження духовних і фізичних сил, людського ресурсу нації російською імперією в обох її редакціях – царській та більшовицькій. Суспільство і держава, що їх створює така «еліта», – відверто несправедливі, маніпулятивно-віртуальні, експлуаторські щодо переважної більшості громадян. Фактично, маємо сьогодні неофеодальну систему, де касти чиновників і представників олігархічного бізнесу становлять замкнену корпорацію, котра функціонує «по той бік добра і зла», понад законом, всупереч йому і явно на шкоду суспільству громадян.

Коли українців прагнуть переконати, що держава розколота на «Захід» і «Схід», складається стійке враження: ця примітивна політтехнологія покликана, насправді, приховати справжній розкол – поділ на Україну дуже заможних і Україну дуже бідних. Як засвідчують соціологічні дані, розрив між прибутками заможних і бідних в нашій державі перевищує 40 разів (і це при тому, що 25 разів – вже вважається порогом революційної ситуації!) [11, с. 38]. Чому громадяни дозволяють так із собою поводитися? – Доволі переконливу відповідь знаходимо в редакційній статті «Українського тижня» під промовистою назвою «Повний демонтаж»: «Патологічний стан, у якому опинилася Україна, став продуктом пострадянської мутації, еволюційного перетікання однієї суспільно-політичної моделі в іншу, що породило гібридну і потворну форму, в якій уживаються між собою дві взаємопротилежні та взаємовиключні системи цінностей: радянсько-російська та національно-європейська» [5, с. 11].

Зазначаючи, що Україна досі перебуває у полоні «цінностей» і спадщини радянсько-російської окупації, котрі цілковито визначають спосіб мислення, ментальні установки й поведінкові моделі значної частини населення, – автори статті пропонують проект «перезавантаження» України на принципово нових засадах дерадянзації, деколонізації та дерусифікації (реалізувати які окремо одне від одного абсолютно неможливо) [5, с. 10-11].

Втрата Криму й поширення проросійського сепаратизму на Донбасі засвідчують в черговий раз: імперське минуле надзвичайно глибоко засіло в мізках і душах надзвичайно великої (можливо, критично великої!) частини населення держави, над якою нависла страшна загроза розпаду за зразком Речі Посполитої кінця XVIII ст.

Цілковито погодимося з тим, що 70 років перебування українців у складі російсько-совецької імперії варто кваліфікувати як період колоніального поневолення [5, с. 11], – але постає дуже важке запитання: як багато нині в країні громадян, котрі ментально готові вийти зі старої системи координат («дрімучого совка»), цілковито прийняти десакралізацію і деміфологізацію т. зв. «спільного минулого», погодитися з необхідністю прирівняння комуністичної символіки до нацистської, отже з заборонаю і знищенням цієї символіки, як і пам'яток тоталітарної доби? Як згадує Є. Сверстюк, Олесь Гончар під час «революції на граніті» щиро і з сумом сказав: «Із партії я вийшов, але треба ще, щоб вона вийшла з мене» [10, с. 18]. Коли пригадати слова російської дослідниці Є. Барабаш про те, що Сталін засів глибоко в мізках багатьох росіян, – то подібне, мабуть, можна стверджувати й відносно багатьох наших співгромадян (і не лише тих, хто ще пам'ятає Радянський Союз). Здавалося б, після Євромайдану українці мають ставати солідарнішими, відповідальнішими, чеснішими, відкритішими, активнішими й рішучішими у справі відстоювання власних інтересів. Втім, колективного процесу долання страху перед владою так і не відбулося, ми досі сприймаємо чиновників не як тимчасових народних слуг за наймом, а ледь не як «вершителів дол».

Реальну загрозу виживанню українців як нації (а не як населення) становить та обставина, що виховання молодих поколінь дуже часто здійснюється педагогами «ленінської закалки» – людьми, для яких диким блюзнірством виглядають будь-які спроби демістифікації радянського минулого і які свято бережуть міф «Великої Перемоги» – найефективніший після газового шантажу інструмент відновлення геополітичного впливу Росії на «пострадянському просторі» (за В. В'ятровичем). Варто, на нашу думку, прислухатися до мудрих слів Махатми Ганді про те, що найтяжчий тягар, котрий лишають колонізатори, це вихована ними інтелігенція (адже комплекс національної меншовартості, провінційності й неповноцінності й надалі транслюватиметься через них).

Як засвідчує особистий досвід спілкування з багатьма представниками вітчизняної педагогічної інтелігенції, мало хто з них готовий прийняти тезу про «радянську Україну» як лише «фасад російсько-радянської окупації» або висновки О. Мотиля про УРСР як «типову периферійну колонію Радянської імперії» [7, с. 44] (не кажучи вже про думку Я. Файзуліна щодо суто окупаційного характеру механізмів встановлення радянської влади на українських теренах у 1917–1921 рр.). Подібне несприйняття змушує пригадати слова М. Рябчука, котрий пише про «ототожнення жертви з гвалтівником» (упокорених українців і комуністичної верхівки) через прийняття його цінностей, світогляду, визнання всієї системи гвалту «правильною», перехід на бік цієї системи й активну участь у подальшому погвалтуванні [8, с. 198-199]. Табування глибокої психічної травми, виштовхування поза межі свідомості, веде до її закорінення у підсвідомому, спричиняє чисельні суспільні неврози в сучасній Україні (конфлікт між ментальними комплексами «ясиру» та «яничарів») [8, с. 200]. Коли регіоналка О. Бондаренко, котра заявляла, що під час застосування зброї проти майданівців «сили правопорядку діяли недостатньо жорстко», – досі перебуває у Верховній Раді, а не у в'язниці, стає зрозуміло: духовне й ментальне погвалтування українців усе ще триває.

Величезною проблемою досі не подоланого геноцидного, колоніального й тоталітарного минулого є те, що впродовж 22 років незалежності в Україні соціологічні опитування виявляють стабільні 20 % мешканців, налаштованих категорично проти державної незалежності. Наприкінці минулого століття під шаленим натиском советизації та русифікації нація українців опинилася перед реальною загрозою втрати ідентичності та повної асиміляції у «плавильному котлі» т. зв. радянської ідентичності. І тільки несподіваний для багатьох стрімкий розпад СРСР спинив цей процес. Як не парадоксально це виглядає, але зараз ситуація багато в чому аналогічна 1980-м рр. Так, за словами соціального філософа В. Артюха, ідеї українства на масовому рівні легко підмінялися ідеями «малоросійства» й «ті, хто не вірить в українську

державність і не прийняли її, можуть бути настільки сильними, і ситуація може повернутися так, що на цій країні доведеться поставити хрест. Не стане сили» [9, с. 35].

В ситуації, коли і влада, і опозиція розглядають державу суто як територію, яку можна «подоїти», і не пропонують чітко артикульованої позиції в гуманітарній сфері, – те, що не вдалося зробити Політбюро ЦК КПРС, може зреалізувати російська попса (котра домінує в нашому інформаційному просторі), Інтернет, а також консолідовані зусилля ОРТ, ФСБ, Газпрому, РПЦ та їхніх союзників в Україні. Досліджуючи політичні й соціокультурні впливи масової культури на поведінку людей, Г. Почепцов приходиться до висновку, що нематеріальне форматує світ, створюючи позитивні контексти для певного типу матеріального [6, с. 22]. Тобто, продукція сучасного російського маскультуру (особливо ТБ) прямо сприяє семантичному посиленню, семіотичному увиразненню й візуалізованому поглибленню постколоніальних психокомплексів і колективних фобій українців. А терористичне «зомбування» громадян держави Україна відверто-диверсійною антиукраїнською пропагандою у стилі Д. Кісельова перетворює їх десятками тисяч на обманутих українофобів та ненависників міфічних «бандерівців».

Після потужного вибуху Євромайдану і його впливу на геополітичну ситуацію в усьому світі, ми не готові повністю погодитися з висновками Т. Возняка про остаточну моральну деградацію, а то й глибоку «потворність» всього українського суспільства, проте його теза щодо деградації влади і «пігмейської» опозиції, їх обоюдної нездатності піднятися над слабкістю «нашого покаліченого» суспільства, має реальне підґрунтя [1]. Попри те, що влада й опозиція помінялися нещодавно місцями, слухність вказаної тези й сьогодні сумнівів не викликає, враховуючи «квотний дерибан», непрозорість у прийнятті рішень, підлі підкилимні домовленості з «регіоналами», патологічну нездатність змінитися по суті (попри зміну риторики і «проєвропейський» дискурс).

Пишучи про «байдужого бездумного» українця, котрий досконало навчився пристосовуватися до найбрутальніших режимів і «міняти обличчя»; українця, котрий не має жодних переконань, і поведінку якого детермінують умовні рефлексії рабства, проєкції психотравм і «привиди з минулого», – Ю. Макаров підсумовує: «Головна опора режиму – солідарна байдужість, упевненість, що нічого не можна змінити, та й не варто в принципі, бо вже якось прилаштувалися, притерпілися, а могло бути й гірше» [3]. Головну причину подібного стану речей вчений вбачає у більшовицькій вівісекції, коли кращих представників нації десятиліттями безжально й цілеспрямовано винищували, а решту – залякували, маргіналізували й зомбували [3]. Дж. Мейс – всесвітньо відомий дослідник Голодомору – тотально-патологічний страх перед владою називав однією з головних рис менталітету української нації, незворотно покаліченої найстрашнішим геноцидом ХХ ст.

Від здатності позбутися тяжкого ментально-психологічного спадку й глибоко задувлених комплексів колоніального, тоталітарного й геноцидного минулого прямо залежить виживання українців як нації, свідомої своїх стратегічних цілей і завдань. Не варто очікувати, що дискредитована й «морально застаріла» пострадянська система якимось чином «еволюціонує» чи «перезавантажиться», – оскільки ситуація т. зв. «постсовка», котрий є логічним продовженням багатьох вад совецької системи (а то і взагалі їх гіпертрофованим перебільшенням), цілком влаштовує т. зв. політичну еліту нашої держави, як стару «регіональну», так і нову «постмайданівську». Плебеїзація, люмпенізація, русифікація і маргіналізація українців через засоби мас-медіа під, фактично, безальтернативним і агресивно-знавісним впливом іноземної псевдокультурної продукції становить одну з головних загроз національній безпеці та виживанню держави Україна (особливо в ситуації інтенсивного відродження фашизму в путінській Росії, центрованого довкола українофобських, антисемітських, ксенофобських і антизахідних гасел). «Путлер» і «рашизм» стали можливі не в останню чергу через наші власні, українські постімперські комплекси-неврози; сепаратисти Сходу та Півдня у більшості своїй – лише невинні жертви кремлівської істерії щодо «бандерівської загрози», а не переконані україноненависники.

Найбільш характерні риси постколоніального спадку – загальна безвідповідальність,

байдужа бездумність, катастрофічний брак самоповаги, брутальна зневага до будь-яких проявів іншування, патерналізм, моральний релятивізм, ментальна амбівалентність, вульгарність, хамство, цинічне пристосуванство, прагнення вижити будь-якою ціною, низька самооцінка – до сьогодні, на превеликий жаль, визначають ментальне обличчя значної частини нації і її справжній, а не «парадно-показовий» моральний рівень.

Попри ту обставину, що Євромайдан так і не висунув справді «нових облич» в політиці, активісти Майдану-2013–2014 мусять активно включатися в політику на всіх рівнях, постійно нагадувати владі, що громадянські права в жодному разі не можна ігнорувати. Саме навколо цієї тези мають формуватися ключові конституційно-правові засади нового політичного ладу. З перспективи долання посттоталітарних і постколоніальних комплексів-стереотипів головним здобутком Євромайдану, на нашу думку, є впевненість у абсолютній невідворотності «Майдану 3.0.» у випадку, коли влада знову наважиться нахабно вивищувати себе над суспільством, не діятиме у правовому полі, на підставах справедливості, демократії та людяності. Дуже важливим чинником суспільного простору сучасної України стала поява (вперше після 1940-х років!) тисяч людей, готових іти на смерть заради своїх ідеалів, принципів і переконань. Проте питання, чи знайдуть ці люди адекватне застосування своєму патріотизму та героїзму в «постреволюційний» час, чи зможуть стати «становим хребтом» нації і осердям нової української ідентичності, – залишаються відкритими.

Чи здатна змінитися влада значною мірою залежатиме від того, чи здатні (як інтенсивно і якою мірою!) змінюватися ми самі. Відповідь на питання, хто ж визначатиме майбутній образ українця XXI століття – герой Небесної Сотні С. Нігоян чи цинічний політик-пристосуванець типу В. Литвина, – прямо залежить від кожного з нас. Тож «вбиваймо раба у собі», адже, як відомо, «рабів до раю не пускають».

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Возняк Т. Трагедія Тимошенко чи наш з вами діагноз? / Т. Возняк // Україна молода. – 12 лютого 2013. – С. 4.
2. Лосєв І. Дерадянїзація, яка не відбулася / І. Лосєв // Український тиждень. – № 14 (282). – 2013. – С. 12-14.
3. Макаров Ю. Кіровоградщина / Ю. Макаров // Український тиждень. – № 9(277). – 2013. – С. 12.
4. Мотиль О. СРСР як Російська імперія / О. Мотиль // Український тиждень. – № 46 (263). – 2012. – С. 44-45.
5. Повний демонтаж // Український тиждень. – № 14 (282). – 2013. – С. 10-11.
6. Почепцов Г. Мерлін, Супермен і Гаррі Поттер: конструювання нематеріального в масовій культурі / Г. Почепцов. – К.: Спадщина, 2013. – 288 с.
7. Прохасько Т. Країна мулів / Т. Прохасько // Український тиждень. – № 30 (298). – 2013. – С. 33.
8. Рябчук М. Постколоніальний синдром. Спостереження / М. Рябчук. – К.: «К.І.С.», 2011. – 240 с.
9. «Середовище диктує правила гри...» (Інтерв'ю А. Семиженко з В. Артюхом) // Країна. – № 19(172). – 2013. – С. 33-35.
10. Терен Т. Сім сучасників Євгена Сверстюка / Т. Терен // Україна молода. – 20-21 вересня 2013. – С. 18-19.
11. «Треба звільнити Україну від паразитичної бидлоеліти» (Інтерв'ю О. Перевозної з А. Золотарьовим) // Країна. – № 23 (176). – 2013. – С. 35-38.
12. «Українська держава стоїть на черепі Георгія Гонгадзе» (Інтерв'ю І. Луб'янова з Д. Яневським) // Країна. – № 10 (163). – 2013. – С. 27-30.

REFERENCES

1. Voznyak T. Tragediya Timoshenko chi nash z vami diagnoz? / T. Voznyak // Ukrayina moloda. – 12 lyutogo 2013. – S. 4.
2. Losev I. Deradyanizatsiya, yaka ne vidbulasya / I. Losev // Ukrayinskiy tizhden. – № 14 (282). – 2013. – S. 12-14.

3. Makarov Yu. Kirovogradshchina / Yu. Makarov // Ukrayinskiy tizhden. – № 9(277). – 2013. – S. 12.
4. Motyl O. SRSR yak Rosiyska imperiya / O. Motyl // Ukrayinskiy tizhden. – № 46 (263). – 2012. – S. 44-45.
5. Povniy demontazh // Ukrayinskiy tizhden. – № 14 (282). – 2013. – S. 10-11.
6. Pocheptsov G. Merlin, Superman i Garri Potter: konstruyuvannya nematerialnogo v masoviy kulturi / G. Pocheptsov. – K.: Spadshchina, 2013. – 288 s.
7. Prohasko T. Krayina muliv / T. Prohasko // Ukrayinskiy tizhden. – № 30 (298). – 2013. – S. 33.
8. Ryabchuk M. Postkolonialniy sindrom. Sposterezheniya / M. Ryabchuk. – K.: «K.I.S.», 2011. – 240 s.
9. «Seredovishche diktue pravila gri...» (Interv'yu A. Semizhenko z V. Artyuhom) // Krayina. – № 19(172). – 2013. – S. 33-35.
10. Teren T. Sim suchasnikiv Evgena Sverstyuka / T. Teren // Ukrayina moloda. – 20-21 veresnya 2013. – S. 18-19.
11. «Treba zvilniti Ukrayinu vid parazitichnoyi bidloeliti» (Interv'yu O. Perevozhnoyi z A. Zolotarovim) // Krayina. – № 23 (176). – 2013. – S. 35-38.
12. «Ukrayinska derzhava stoyit na cherepi Georgiya Gongadze» (Interv'yu I. Lub'yanova z D. Yanevskim) // Krayina. – № 10 (163). – 2013. – S. 27-30.

Потапенко Я. Посттоталитарный и постколониальный характер современной Украины: состоялись ли изменения после Евромайдана?

Цель статьи состоит в том, чтобы выяснить ключевые основы и характеристики современного украинского общества как постколониального, постгеноцидного и посттоталитарного. Проанализировано, какие изменения произошли в общественном сознании украинцев в период Евромайдана, рассмотрены перспективы преодоления рудиментов «совкового» мировоззрения.

Сделан вывод о том, что до сих пор ментальное лицо значительной части украинской нации во многом определяют наиболее характерные черты постколониального наследия: общая безответственность, безразлична бездумность, катастрофическая нехватка самоуважения, грубое пренебрежение к любым проявлениям инаковости, патернализм, моральный релятивизм, ментальная амбивалентность, пошлость, хамство, циничное приспособленчество, стремление выжить любой ценой, низкая самооценка. Автор утверждает, что способность власти к изменениям во многом будет зависеть от того, способны ли изменяться рядовые украинцы.

Ключевые слова: *Украина, постколониальное состояние, социокультурная ситуация, геноцидное прошлое, постсоветская система, Евромайдан.*

Potapenko Y. Post-totalitarian and post-colonial nature of modern Ukraine: Has Changes after evromaydan?

The purpose of the article is to clarify the key causes and characteristics of modern Ukrainian society as a postcolonial, postgenocidal and posttotalitarian. Analyzed the changes that have taken place in the public consciousness during the Ukrainian Evromaydan, discussed the prospects of overcoming the vestiges of «soviet» outlook.

It is concluded that mental face of this day a large part of the Ukrainian nation is determined to a large extent the most characteristic features of post-colonial inheritance: total irresponsibility, indifferent thoughtlessness, catastrophic lack of self-esteem, brutal contempt for any manifestation of otherness, paternalism, moral relativism, mental ambivalence, vulgarity, rudeness, cynical opportunism, the desire to survive at any cost, low self-esteem. The author argues that the ability of governments to change will largely depend on whether you are able to change ordinary Ukrainian.

Key words: *Ukraine, post-colonial state, social and cultural situation, genocidal past, the post-Soviet system, Evromaydan.*

Одержано 20.01.2014